Андрусик Олена Олександрівна
Уманський державний педагогічний
університет імені Павла Тичини,
м. Умань

КАЗКОТЕРАПІЯ, ЯК МЕТОД РОЗВИТКУ ЕМОЦІЙНОЇ СФЕРИ ДОШКІЛЬНИКІВ

Рівень сформованості емоційної сфери дошкільника істотно впливає на його розвиток і життєвий шлях. Уміння розуміти емоції інших і адекватно висловлювати власні емоції, сформованість механізму емоційного прогнозування є умовою розвитку справжньої здатності до продуктивного спілкування [3].

Проблема емоційного розвитку дошкільників є актуальною тому, що емоційний світ відіграє важливу роль в житті кожної людини. Цією проблемою займалися багато педагогів, психологів (Л. І. Божович, А. В. Запорожець, І. Кон, А. Л. Кононко, А. Я. Чебикін та ін.), які стверджували, що позитивні емоції створюють оптимальні умови для активної діяльності мозку і є стимулом для пізнання світу [1].

Емоційна сфера дітей дошкільного віку характеризується наступними особливостями:

- формування мови емоцій як сукупності вербальних позначень емоційних станів;

- провідний тип сприйняття емоцій – аналітико-синтетичний – здатність виділяти елементи експресії і узагальнювати їх;

- здатність регулювати емоції;

- діти здатні не тільки висловлювати власні емоції, а й розпізнавати емоційні стани інших людей;

- формуються вищі почуття: моральні, інтелектуальні, естетичні [5].

Розвитку емоційної сфери сприяють всі види форми і методи виховання, але особливу роль в збагаченні емоційного досвіду дитини відіграє казка. Казка змушує дитину сміятися і плакати, переживати і сподіватися, виявляти почуття і емпатію, розпізнавати мотиви моральної поведінки. Казка цільовим призначенням потрібна для підсвідомого або свідомого навчання дитини в сім'ї правилам і мети життя, необхідності захисту свого «ареалу» і гідного ставлення до інших.

Казка – один з основних, найдавніших жанрів усної народної творчості, переважно прозовий твір чарівного, авантюрного або побутового характеру з установкою на вигадку [2].

Казка є одним із інструментів педагога, психолога, батьків, за допомогою якого вони можуть спілкуватися з дітьми їхньою мовою.

Казкотерапія – це терапія особливою казковою атмосферою, в якій можуть виявитися потенційні риси особистості, щось нереалізоване; може матеріалізуватися мрія; а головне – виникає відчуття захищеності.

Казкотерапія – це процес утворення зв’язку між казковими подіями та поведінкою в реальному житті, процес перенесення казкових смислів у реальність.

Сьогодні казкотерапія синтезує багато досягнень психології, педагогіки, філософії – усе це подається у казковій формі, у формі метафори.

Основні прийоми роботи з казкою:

- Аналіз казок.
- Розповідання казок.
- Переписування казок.
- Постановка казок із допомогою ляльок.
- Малювання за мотивами казки.
- Програвання епізодів казки.
- Складання казок.

Концепція комплексної казкотерапії базується на п’яти видах казок: художніх, дидактичних, психотерапевтичних, психокорекційних, медитативних [2].

У процесі роботи з казкою формування емоційної сфери дитини відбувається в тісному взаємозв'язку з розвитком мови. Активізується і збагачується словниковий запас дитини за рахунок слів, позначають почуття і емоційні стани людини. Переказ казок формує емоційно виразну діалогічну і монологічну мову. В результаті цілеспрямованої роботи над емоціями дітей мовні контакти в системі «дитина – дитина» і «дитина – дорослий» стають більш живими, яскравими. Діти освоюють можливості вербально висловлювати свої почуття. Удосконалення емоційної сфери дозволяє ввести в побут дитини встановлені форми ввічливого поводження (вітатися, дякувати, просити вибачення і т. д.). Казка для дитини – це не просто вигадка, фантазія, це особлива реальність світу почуттів.

Основні завдання формування емоційної сфери дошкільнят у процесі роботи з казкою можна сформулювати наступним чином:

- вчити висловлювати власний емоційний стан (радість, образу, гнів, здивування) мімікою, пантомімою, жестами, інтонацією;

- вчити розпізнавати свій внутрішній емоційний стан і емоційний стан дорослих і однолітків (людина радіє, засмучена, здивована, розсерджена);

- розвивати емоційну чуйність (емпатію) на емоції інших (якщо людина ображений, - пожаліти її, допомогти, радіє - порадіти разом нею, розгнівана, - постаратися зрозуміти причину);

- збагачувати словник дітей за рахунок слів, що позначають різні емоційні стани [3].

Казкотерапія добре долає у дітей високий рівень тривожності, різноманітні страхи, агресивність, адаптує до різних дитячих колективів. Казкотерапію можна використовувати у роботі з агресивними дітьми, невпевненими, сором’язливими, а також у випадках різного роду психосоматичних захворювань. Процес казкотерапії дозволяє дитині усвідомити та проаналізувати свої проблеми,

побачити шляхи їх вирішення. Головне завдання казок: через казкові події показати герою ситуацію з іншого боку, запропонувати альтернативні моделі поведінки [4].

Отже, можна стверджувати, що казка, є ефективним методом психолого-педагогічного впливу на емоційну сферу дошкільників та може продуктивно впливати на емоційний інтелект та тривожність дітей дошкільного віку.

Список використаних джерел

1. Андрусик О. О. Контроль і регуляція емоційних станів. Психологія кризових станів: наука і практика : матеріали Міжнародної науково-практичної онлайн-конференції. 4-6 листопада 2021 р. С. 15–17.
2. Єгорушкіна К. Казкотерапія як інструмент психолога та педагога. *Вихователь-методист дошкільного закладу*. 2012. № 2. С. 4–9.
3. Кириленко Т. С. Психологія: емоційна сфера особистості : навч. посібник. Київ : Либідь, 2007. 256 с.
4. Прокопенко А. В. Психогігієна : навчальний посібник. Острог: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2014. 229 с.
5. Савчин М. В., Василенко Л. П. Вікова психологія : навч. посіб. 3-тє вид, перероб., допов. Київ : Академія, 2017. 366 с.